

ԱՐԶԱԿԱՆԿ

ARTZAKANK «Echo»

Janv. - Fév. 2012

N° 178

PUBLIE PAR

ASSOCIATION DES DAMES ARMENIENNES - GENEVE

CASE POSTALE 153 - 1211 PETIT-SACONNEX 19 - GENEVE / SUISSE - CCP 12-17302-9

Բովանդակություն

Էջ 4

- Օգտաշատ կայքէջ մը

Էջ 5

- «Հարի՛ տա» ԻՆԼԵՍՏՕ ...

Էջ 6

- Մաշտոցեան շարականները նոր մեկնութեամբ

Էջ 7

- Սասունցի հայերու պայքարը ...

Էջ 9

- Ուրֆայի հայկական գիւղերից մէկը եւ տեղի եկեղեցին ...

Էջ 10

- Մշակոյթը սկստւմ է լեզուից

Էջ 12

- Դուք՝ ձեր ճամբով, մենք՝ մեր

Sommaire

p.2

- Association Forum Interculture à ...

p. 3

- Arek Gurunian au Casino de Morges

- La vie échiquéenne continue à ...

p. 4

- Association arménienne de Secours

p. 5

- Vartan Sirmakés nommé consul ...

p. 6

- Phonéton du Fonds Arménie 2011

p. 7

- Rencontre avec le Président

d'Artsakh au Centre arménien ...

p. 8

- Nous bâtissons pour l'éternité

- Armen Godel récompensé

p. 9

- Le projet Jemuk obtient le prix 2011

de l'Innovation en Management ...

p. 10

- Apocryphes - V. Calzolari

p. 11

- L'Ecole maternelle de Byurakan

revit grâce à ses amis arméniens ...

- 4ème Conférence Int'le à la

bibliothèque Gulbenkian, Jerusalem

p. 13

- 30ème anniversaire de la chorale Arax

- Arménie - Arménies

p. 16

- Union Arménienne de Suisse

Bonne année 2012!

La rédaction d'Artzakank souhaite à ses lectrices et lecteurs une excellente année, pleine de bonheur et de réussite

Au cours de l'année qui vient de s'achever, quelques événements majeurs projetèrent l'Arménie sur la scène médiatique en Suisse: la présentation publique du projet du monument à la mémoire du génocide des Arméniens intitulé *Les Réverbères de la Mémoire*, de l'artiste Melik Ohanian, par les autorités de la Ville de Genève (mars); la visite officielle de la présidente sortante de la Confédération Mme Micheline Calmy-Rey en Arménie et l'ouverture de l'ambassade suisse à Erevan (mars-avril); la visite de travail du président de la République d'Arménie Serge Sargsyan en Suisse (mai); le magnifique pavillon d'honneur «Arménie» au 25e Salon International du Livre et de la presse de Genève dont l'hôte d'honneur fut l'Arménie (avril-mai).

Cependant, c'est l'adoption, le 22 décembre, par l'Assemblée nationale française du projet de loi pénalisant la négation des génocides et les réactions démesurées d'Ankara, fortement médiatisées sur fond de polémique par des hommes politiques et journalistes français, qui ont le plus marqué l'actualité à travers les communautés arméniennes de la diaspora. Ce texte ne deviendrait effectif qu'une fois adopté par le Sénat, mais on ignore encore quand la chambre haute l'examinera.

D'autre part, les célébrations du 20ème anniversaire de l'indépendance de l'Arménie et notamment le défilé militaire tenu à Erevan le 21 septembre offrirent aux Arméniens du monde entier des moments exaltants. L'ouverture du nouveau terminal ultramoderne de l'aéroport Zvartnots et d'une nouvelle aile du *Matenadaran*, dépositaire de manuscrits anciens à Erevan, ajoutèrent un éclat spécial à ces festivités. Malheureusement, des nouvelles alarmantes concernant en particulier l'immigration liée aux problèmes socio-économiques du pays et les cas de soldats morts pendant leur service au sein de l'armée arménienne continuèrent de préoccuper les esprits tant en Arménie qu'en diaspora.

L'année 2012 s'annonce riche en événements culturels qui présenteront l'Arménie à un large public. En effet, le 500e anniversaire de l'imprimerie arménienne et la désignation par l'UNESCO d'Erevan comme capitale mondiale du livre 2012 donneront lieu à de nombreuses manifestations en Arménie et à travers le monde, dont le coup d'envoi a été donné par l'exposition «Arménie, empreintes d'une civilisation» au Musée Correr à Venise, inaugurée le 16 décembre 2011.

Avec les compliments de
TAVITIAN
Atelier de sertissage

TAVITIAN S.A. - 18, ch. des Aulx - 1228 Plan-Les-Ouates - Téléphone 022 346 93 02 - Fax 022 346 93 04
tavitian@bluewin.ch

Association féminine FORUM INTERCULTURE à notre Centre

par E. Baghdassarian

Sur la proposition de Jacqueline Yeterian, membre de FORUM INTERCULTURE, la Fondation Topalian s'est fait un plaisir d'inviter le 24 novembre dernier une délégation de cette association culturelle (à but non lucratif). Une trentaine de personnes étaient présentes, provenant de Genève, Fribourg, Berne, aux nationalités et doubles-nationalités diverses (Suisse, Allemagne, Belgique, Hollande, Italie, même la Norvège!). Le Comité de la Fondation Topalian, par la voix d'Annie Mesrobian, souhaite la bienvenue à ces dames, leur donnant un résumé de ce que nous leur proposons d'entendre et de voir de nos activités arméniennes.

Le premier conférencier, DANIEL PAPAŽIAN, nous parle des **déracinés arméniens**. Ce sont surtout des gens originaires de la Turquie actuelle où ils vivaient depuis des temps immémoriaux. Ces réfugiés se sont enfuis en Syrie, au Liban, en Grèce, en Égypte, en Russie. De là, la majorité a dû s'expatrier encore vers d'autres pays d'accueil. Leur émigration a commencé surtout lors des massacres de la fin du 19e siècle sous le Sultan Rouge, Abdulhamid II. Elle s'est intensifiée pendant le Génocide de 1915 et encore quelques années plus tard. Comme les Arméniens étaient des chrétiens, la sollicitude internationale a joué un rôle et la Suisse a fait preuve d'une grande compassion. A Genève, nous avons eu connaissance de l'aide du Pasteur Kraft-Bonnard, du Foyer de Begnins (VD) qui a recueilli quelque 200 orphelins. Ces derniers ont pu poursuivre l'enseignement de l'arménien tout en apprenant le français. L'éducation de plusieurs d'entre eux s'est poursuivie dans nos universités. L'émigration compte aussi plus tard les rescapés d'Égypte après la prise du Canal de Suez, ceux de la guerre du Liban et de la guerre Iran-Iraq, et récemment ceux de la chute de l'URSS. Nos ressortissants proviennent donc d'origines multiples et sont disséminés dans le monde entier.

ALAIN NAVARRA, Dr en sociologie et histoire de l'art, actuellement professeur à l'Université de Bologne, explique que les territoires anciens de l'Arménie étaient surtout situés autour du Mont Ararat, considéré comme divin. Les populations étaient groupées autour des fiefs de nobles et autour des églises, dont les fortifications de pierres assuraient une certaine sécurité. Le tuf, issu des volcans, a stimulé la construction surtout après l'adoption du christianisme au 4e siècle. Le **savoir architectural arménien** s'est développé au long des siècles et des architectes renommés ont été engagés en Europe et au Moyen-Orient. Nous avons même une ancienne construction arménienne au Poitou-Charentes en France! Les monuments funéraires typiques, dits les *Khatchkar* (**Croix de pierre**) donnent une idée par leurs décorations et leur nombre de la façon artistique de travailler des ancêtres. Un art célèbre des Arméniens est aussi l'**Écrit** avec les merveilleuses enluminures. Les écrits sont souvent connus par la traduction de textes anciens en arménien et les historiens ont puisé de tous temps dans nos traductions.

Un chapitre détaillé de cette journée est consacré ensuite à la **Cuisine** grâce à MARAL WURRY qui présente son livre de recettes, «Odeurs de mon enfance», dont le succès est mérité. Quelques extraits de films explicitent cet exposé. Maral parle de notre déjeuner de ce jour avec les «*souboueks*» au fromage et les *mezzés* qui les accompagnent. Ils seront suivis de *dolmas* (dits en pur arménien «*litzke*») de poivrons et d'aubergines. Maral admet que beaucoup de nos recettes ont été complétées ou manipulées au Moyen Orient et ne sont pas toujours originales.

Après le déjeuner, NEVRIK AZADIAN parcourt l'histoire arménienne à sa façon, grâce aux quelques **costumes** de reines arméniennes qu'elle expose. Six mannequins magnifiques représentent des périodes-types, soit: la Reine Achkhene, 4e siècle, épouse du roi Tirtad. Vient ensuite le costume de la Cilicie du 13e siècle de la Reine Kerane; puis le costume de Khoterdjoure de la ville de Karine (actuellement Erzeroum) 16e siècle; celui de Van du 16-17e siècle; de Sébaste 17e siècle et enfin d'Erevan du 18e siècle. Sur une question de l'auditoire, Nevrik explique comment elle a procédé aux recherches concernant ces costumes. Elle a eu recours aux documents de l'île St-Lazare près de Venise, d'Autriche et d'Erevan. Elle précise qu'avec sa mère, Mme Omelia Shahnazarian, elle a reconstitué tous ces costumes, avec leurs broderies superbes, en recherchant même les sortes de tissus de base. Commencé en 1996, le tout a pu être achevé en 2006, de même que l'édition de son «livre des costumes», qui est d'ailleurs en vente au kiosque. Nevrik Azadian a eu l'honneur de faire des démonstrations en Suisse, en France, en Autriche, en Italie (Venise) et en Arménie. Elle est invitée au Canada en mars prochain!

CHRISTINE SEDEF parle de l'intérêt que nous avons à disposer de la **Troupe de danse Sanahin**, dirigée depuis quelque temps par Christina Galstian de Paris. Cette troupe nous fait connaître lors de manifestations et anime la plupart de nos soirées. La tradition compte un millier de chorégraphies! Elle contient les sujets de l'Histoire et de la Nature. Pour plus de précisions, Christine nous présente trois petits extraits de nos films, «les Vendanges», le «Tableau du Génocide», la «Résurrection».

ALAIN NAVARRA mentionne ensuite les problèmes de la **Diaspora** au début de sa «fuite» de la Turquie. En France, par exemple, les Arméniens sont «apatrides, sans retour possible». Le racisme et les différences de culture sont flagrants. Vaille que vaille les Arméniens s'habituent aux pays d'adoption. Certains ont même participé et souffert dans les deux guerres mondiales. Puis, il y a eu les attentats contre des représentations turques dans les années 70, attentats qui malgré tout ont fait reparler des problèmes arméniens. Ils ont réveillé quelque peu certaines mentalités en démontrant que depuis le génocide les Arméniens n'ont toujours pas pu donner une sépulture à un million et demi des leurs.

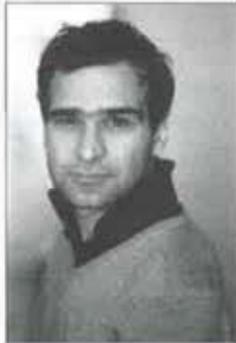
L'Arménie, depuis le tremblement de terre (1998) et l'Indépendance (1991), a réveillé d'autres problèmes. Nous sommes devenus les «pourvoyeurs de fonds» pour ces compatriotes. Mais nous constatons heureusement ces derniers temps quelques progrès d'autonomie, surtout dans le triste domaine de la corruption! Nous avons aussi le problème du Karabagh; les Karabaghtsi ont gagné la guerre contre l'Azerbaïdjan mais le problème n'est toujours pas résolu!

Après cet exposé, la discussion se poursuit dans le couloir et les invitées sont priées de se rendre à l'église qu'Alain Navarra décrit surtout sur le plan architectural. Après avoir vu l'église, certaines personnes se sont dépêchées d'aller prendre un train; il était environ 16 heures. Dans l'ensemble, cette rencontre nous a permis de recueillir avec plaisir les réactions enthousiastes concernant notre accueil, nos exposés et, plus simplement, l'existence de notre communauté arménienne. Il était en effet important de leur faire découvrir un peu l'Arménie à travers la Communauté arménienne de Suisse.

AREK GURUNIAN AU CASINO DE MORGES

par Charlotte Setyan

Le 12 Novembre dernier, Arek Gurunian s'est produit au Casino de Morges avec son one-man-show intitulé «Comment nouer d'emblée de bonnes relations avec ses semblables», créée en 2009 et mise en scène par Anne-Sophie Girard.

Son spectacle est un divertissement avant tout, mais il aborde des sujets aussi vastes que complexes comme la nature des hommes et des femmes, leurs relations, la dépression ainsi que la solitude dans la vie moderne. Ces thèmes psychologiques ont été analysés minutieusement et à fond. Son style est drôle, dynamique, fougueux et il a une présence affirmée sur scène. Arek sait capter l'attention de son public et la garder du début du spectacle jusqu'à la fin sans intervalle ni trou. Par son enthousiasme contagieux il mène son public d'un sketch à l'autre avec humour et sensibilité.

Les quelques spectateurs et spectatrices arméniens dans la salle ont été particulièrement touchés, lorsque le dernier sketch s'est terminé accompagné par la musique de la berceuse «Oror im balas».

Arek Gurunian est originaire de Morges mais il vit et travaille à Paris depuis 2001.

En 2003 il a coécrit déjà avec Anne-Sophie Girard «Zé oublié quelque chose», leur premier spectacle en duo.

En 2007 il s'est produit en solo pour la première fois dans son spectacle «Arek en Vrac».

La même année il est sélectionné pour le Festival du Rire de Montreux, où il devient le premier artiste Suisse à recevoir le prix François Silvant.

Comédien, humoriste, quelquefois dit codeur dans l'émission humoristique «Les Di codeurs» à la Radio Suisse Romande, Arek Gurunian est aussi chargé de cours à l'Ecole de Théâtre l'Eponyme à Paris.

(Photo: a-rek.com)

**Ce spectacle peut être revu
du 12 janvier au 23 février 2012
tous les jeudis à 20h00
au Théâtre Le Funambule
Quai des Alpes - 1260 Nyon
Tél : 022 361 70 34
www.funambule.ch**

La vie échiquéenne continue à l'école Topalian

par Garabed Yelegen

Après les vacances estivales, les cours d'échecs ont repris à l'école Topalian.

Les «anciens» viennent avec autant de plaisir, et ont accueilli parmi eux quelques nouveaux: Sarah, Nathanaël, Agathe, Alexandre. Le plus jeune a cinq ans. Raphaël avec ses six ans est déjà un «expérimenté». Il fréquente les cours depuis deux ans.

Cette année, quinze de nos enfants viennent au cours un samedi sur deux, depuis Genève, Gimel et même Thonon!

Quel sacrifice et quel effort font ces parents et surtout ces enfants qui se lèvent si tôt et viennent toujours à l'heure sans lassitude!

Quel plaisir pour nous les enseignants Mikael, Raffi, moi-même et parfois Norayr de les voir si joyeux et combattifs pendant les cours!

Et quel plaisir de voir Meda toujours souriante, accueillant les enfants un à un, comme une mère! Elle crée une ambiance familiale, attentionnée mais en même temps disciplinée.

Nous sommes sûrs que nos enfants vont réussir dans ce jeu «noble». Certains d'entre eux participent déjà à diverses compétitions genevoises individuelles. Au sein du CETP (Club d'Echecs Tigran Petrossian, ils jouent actuellement la coupe du Léman dans la catégorie des jeunes. Voici leurs résultats:

Tigran Petrossian – E.E.G. Demoiselles	: 3.0 – 1.0
Tigran Petrossian – E.E.G. 1	: 3.0 – 1.0
Tigran Petrossian – Bois-Gentil 5	: 1.0 – 3.0
Tigran Petrossian – C.E.Genève 4	: 0.5 – 3.5
Tigran Petrossian – Dardagny 1	: 3.0 – 1.0

Nos jeunes sont ainsi troisièmes dans leur groupe de huit équipes. Il reste encore deux matchs à jouer.

Comme disent les Arméniens «vartskernit gadar» (que votre récompense soit parfaite).

DJEVA

INDUSTRIE DE PIERRES SCIENTIFIQUES
HRAND DJEVAHIRDJIAN S.A.
CH - 1870 MONTHÉY
VALAIS-SUISSE

IP Inter Protection
Technology
CEL-SYSTEM®

Nettoyage mécanique et protection
interne des conduites contre la
corrosion ulcéreuse

Rouben OHANESSIAN Directeur
www.interprotection.ch

Rouillé

Sablé

Protégé

Tél. 021 731 17 21
info@interprotection.ch

ՕԳՏԱՇԱՏ ԿԱՅՔԷՉ ՄԸ

Արագ Գոծայեան

**«Վերադարձ ձեր ակունքներուն,
ոմանց համար՝ Արեւմտահայաստան,
ուրիշներու համար՝ դէպի հայութիւն»**

Դարուս պատերազմի միջոցները փոխուած են, սակայն նպատակն ու թիրախը կը մնան նոյնը: Մամուլի եւ համացանցի միջոցով հակահայ քարոզչութիւն տանելու համար Թուրքիա միլիոններ կը ծախսէ, որպէսզի տգետ ու հայ դատին մասին բան չգիտցող օտարին իր «պատմութիւնը» ծախէ: Ներկայ դրութեամբ ասոր դիմաց զինուիլը եւ թրքական ապատեղեկատուութեան հակադարձելը նոյնքան կարեւոր են, որքան իսկապէս զինուիլն ու պայքարիլը: Այդ առումով համացանցի վրայ գոյութիւն ունին բազմաթիւ կայքէջեր, որոնք կը փորձեն հակակշիռ մը ստեղծել եւ հայ դատին իսկութիւնը ներկայացնել հայութեան եւ օտարներուն:

www.akunq.net կայքէջը՝ «Արեւմտահայաստանի եւ արեւմտահայութեան հարցերու կեդրոն» վերնագիրով, հայերէն եւ թրքերէն տարբերակներով ելեկտրոնային հասցէ մըն է: Այս կայքէջին նպատակն է «Արեւմտեան Հայաստանի եւ Թուրքիոյ Հանրապետութեան այլ շրջաններուն մէջ ապրող հայութեան կեանքի բոլոր բնագաւառներուն վերաբերող տեղեկութիւններ հաւաքել եւ ուսումնասիրել», ինչպէս նշուած է կայքէջի մայր էջին վրայ:

Ակունքը ունի զանազան բաժիններ. «Արեւմտահայերն այսօր» խորագրին տակ գետեղուած են ներկայ Արեւմտահայաստանի հայերուն վերաբերեալ հարցեր, ինչպէս՝ ծպտեալ հայերուն մասին, հայութիւնը յուզող հարցեր, ինչպէս՝ Թուրքիոյ վարած քաղաքականութիւնը մեր հնամայն եկեղեցիներուն նկատմամբ:

«Արեւմտահայաստանն այսօր» բաժինն մէջ կ'արծարծուին Թուրքիոյ կողմէ բռնազրաւուած հայկական քաղաքներուն մասին լուրեր. ընթերցողը հոս կարելիութիւն ունի քայլ պահելու իր նախահայրերուն ծննդավայրին մէջ տեղի ունեցող իրադարձութիւններուն հետ:

«Թուրքիոյ քաղաքներ» բաժինն մէջ կը գտնուին Թուրքիոյ մասին տեղեկատուական եւ վերլուծական էջեր:

«Կիլիկիա» կը պարունակէ Կիլիկիոյ հայկական գաւառներուն, գիւղերուն եւ քաղաքներուն մասին պատմական տուեալներ:

«Համշէն» բաժինն մէջ կը գտնուին համշէնահայութեան մասին տեղեկութիւններ եւ նորութիւններ հայ եւ օտար աղբիւրներէ:

«Հայոց ցեղասպանութիւն» բաժինը կ'ընդգրկէ Ցեղասպանութեան վերաբերեալ յուշեր, լուրեր, անդրադարձներ եւ հարցեր, որոնք թերեւս կարիք ունին յաւելեալ ուսումնասիրութիւններու:

«Մեր երկիրը» բաժինով կը ծանօթանանք Արեւմտահայաստանի շրջաններուն:

Association Arménienne de Secours de Suisse

Rondelle 9 – 2533 Evilard
032 323 10 50 –
hom-ch@bluewin.ch

L'Association de Secours Arménienne de Suisse, branche helvétique du H.O.M. (Հայ Օգնութեան Միութիւն), a connu une année 2011 riche en événements.

En avril, l'Association de Secours Arménienne de Suisse a convoqué son assemblée générale à Oberentfelden. Armik Yeromian a été réélue à la présidence pour une nouvelle période de quatre ans. En septembre, Armik Yeromian a représenté l'Association à la Conférence pan-arménienne des dirigeants et représentants des organisations de la Diaspora à Erevan.

La présidente de l'Association suisse a aussi participé en octobre à la 70e Convention internationale du H.O.M. à Athènes. L'occasion pour les représentants du monde entier de poser les jalons de l'organisation pour les quatre prochaines années. Le H.O.M, qui a fêté ses 100 ans d'existence en 2010, a aussi profité des festivités de l'Indépendance de l'Arménie pour inaugurer une statue dans les jardins de l'Opéra d'Erevan, en hommage aux personnes qui œuvrent pour elle depuis un siècle.

En parallèle à tous ces rendez-vous, l'Association de Secours Arménienne a poursuivi son objectif de rapprocher les familles arméniennes de Suisse. Le dimanche de Pentecôte, une cinquantaine de personnes se sont retrouvées pour la désormais traditionnelle Journée arménienne du H.O.M. à Zollikofen près de Berne. Le dimanche 11 septembre, une trentaine de personnes ont pris le bateau de Bienne pour rejoindre l'île St-Pierre. Le groupe a pu visiter le Cloître où a séjourné Jean-Jacques Rousseau et profiter d'une belle journée ensoleillée sur les bords du Lac de Bienne.

L'Association a aussi continué à soutenir les activités caritatives et de bienfaisance du H.O.M. en Arménie et dans le monde grâce aux donations de ses sympathisants. Un grand merci à eux et une bonne année 2012 à tous.

«Մեր ժառանգութիւնը» բաժինը կը բովանդակէ մեր հողային ժառանգներուն՝ աւանդոյթներու, խոհանոցին, արուեստին մասին տեղեկութիւններ եւ այլ գիտելիքներ:

Կայքէջը ունի նաեւ այլ հետաքրքրական բաժիններ, ինչպէս՝ «Մեր իրաւունքը», «Նորութիւններ», «Ուխտագնացութիւն», «Պատկերասրահ», «Պատմութեան էջեր», «Քարտէսներ» եւ հայերէն թրքերէն եւ հակառակը բառարան:

Կայքէջին կարելի է հետեւիլ նաեւ facebook-ի միջոցով՝ ընկերանալով akunq Ակունք մասնակիցին հետ:

«Հարի՛ սա», ԻԻՆԵՍԶՕ. «սննդակոչի» յանուն յանիրակի անտեսուած հայկական հարիսայի

Գայեանէ Մկրտչեան

«Հայկական խոհանոցային աւանդոյթների զարգացման ու պահպանման» հասարակական կազմակերպութիւնը պատրաստուում է բողոքարկել այն որոշումը, որով նոյեմբերի 22-29-ը Բալի կղզում ԻԻՆԵՍԶՕ-ի հերթական նստաշրջանում, բէշբէ անունով հարիսան ընդգրկուել է ԻԻՆԵՍԶՕ-ի «Ոչ սփռական ժառանգութեան» ցուցակում՝ որպէս թուրքական ազգային կերակրատեսակ:

ՀԿ քարտուղար Վահէ Աթանեսեանը տեղեկացնում է, որ իրենց կազմակերպութիւնում աշխատում են մի շարք պատմաբաններ և ազգագրագետներ՝ հաւաքելով հարիսային առնչուող պատմական փաստեր: Մշակում է յատուկ մարտավարութիւն, պատրաստում են հարիսայի պատրաստման բոլոր գիտական և իրաւական հիմքերը: Արդիւնքում՝ ամբողջական փաթեթը կը յանձնեն համապատասխան ատենաներին՝ պահանջելով բողոքարկել ԻԻՆԵՍԶՕ-ի որոշումը:

«Բայց ՀԿ-ի ոյժերից վեր է միայնակ այդ խնդիրը լուծելը: Մշակոյթի նախարարութիւնն էլ այստեղ մեծ անելիքներ ունի: Մինչև հիմա մենք չենք ամրագրել հայկական ազգային ոչ մի կերակրատեսակ: Մենք այս ամէնով ջուր ենք լցնում թուրքերի ջրաղացին», - ասում է Աթանեսեանը:

Գրող-հրապարակախօս Լիա Աւետիսեանն էլ նշում է, որ խոհանոցը մշակոյթի մաս է, և դրանով պէտք է զբաղուի մշակոյթի նախարարութիւնը, մինչդեռ նրանք թերանում են իրենց զխաւոր երկու գործառոյթներում՝ վեր հանել կորցրածը, պահպանել ունեցածն ու այն աշխարհին ներկայացնել:

Ըստ նրա՝ այն ուտեստները, որոնց պատրաստման մեջ օգտագործուում է հացահատիկը, վկայում են բացառապէս նստակեաց կեանքի մասին, իսկ թուրքերը բոլորովին ցեղ են: Սա արդէն զխաւոր փաստարկն է, որ հարիսան իրապէս հայկական կերակուր է:

«Առաջին նստակեաց տնտեսութիւնը, որտեղ հացահատիկ են մշակել, եղել է Հայկական բարձրավանդակում: Դա ունի առնուազն 12.000 տարուայ պատմութիւն, ինչը վաւերագրուել է մեր ժայռապատկերների վրայ՝ հողը վարող եզներ և այլ պատկերներ, - ասում է գրող-հրապարակախօսը: - Իւրաքանչիւր կերակրատեսակի անուանում պարունակում է կոդ, որն էլ «պատմում» է դրա առաջացման մասին: Հարիսա նշանակում է «հարի սա», այսինքն՝ «հարի՛ սա» այնքան, որ մաժուկ ստացուի»:

Հայկական խոհանոցային աւանդոյթների զարգացման ու պահպանման ՀԿ նախագահ Սեդրակ Մամուլեանը նշում է, որ հարիսան հայի ինքնութիւնն ապացուցող կերակրատեսակներից մէկն է, հայի անձնագիրը: Իսկ եթէ ուզում են որոշել, թէ տուեալ կերակրատեսակն ինչ ծագում ունի, ապա ուսումնասիրում են դրա պատրաստման համար անհրաժեշտ բնամթերքներն ու գործիքները:

«Հարիսան կամ քաշիկան պատրաստուում է ձաւորով, որն էլ ցորենի նախապէս մշակուած ձևն է: Այն պատրաստուում է թոնրում՝ կաւէ կճուճի մէջ: Պէտք է հաշուի առնել, որ ցորենի մշակումը բնորոշ է միայն հայերին, ինչպէս նաև կաւագործութիւնը և թոնիրը: Հարիսան մասնաւորապէս պատրաստուում է գառան և հաւի մսով, նաև հատիկաւորներով և բանջարեղէնով: Ոչ մի կասկած, որ այն հայկական է», - ասում է Մամուլեանը:

Որպէս հարիսայի հայկական ծագման ևս մէկ փաստարկ՝ Լիա Աւետիսեանը նշում է, որ ըստ հայ պատմիչների՝ դեռևս 2000 տարի առաջ հայոց բանակում զինուորների օրը սկսուել է հարիսա ուտելով: Այսօր էլ ՊՆ-ում այդ աւանդոյթը շարունակում է: Այն առաւել սննդարար և յագեցնող ուտեստ է:

Մամուլեանը ևս մէկ անգամ նշում է, որ վիճակը շտկելու համար պետական աջակցութիւն են ակնկալում:

«Պատահական չէ, որ հայերենում խոհարար բառը նշանակում է «միտք անող մարդ»: Եթէ կտրուենք ազգային խոհանոցից, ապա չենք կարող խօսել նաև ազգային երաժշտութեան, գրականութեան, ճարտարապետութեան և այլնի մասին: Մեզ մոտ հիմա մոդայիկ է դարձել՝ երևանում բացում են վրացական խոհանոց ու մատուցում հայկական կերակրատեսակներ: Մեր խոհանոցը օտարում ենք մեզից: Սա խօսում է բարձրորդի վիճակի մասին», - ասում է նա:

«Արմենիա.Նաու»

Vartan Sirmakes nommé Consul général d'Arménie à Marseille

Par ordre de M. Edouard Nalbandyan, Ministre arménien des Affaires étrangères, Vartan Sirmakes a été nommé Consul général d'Arménie à Marseille à partir du 6 décembre 2011 pour une durée de deux ans.

Lors de son séjour à Marseille où il a participé au 20e Congrès du Parti Populaire Européen les 7 et 8 décembre 2011, le président arménien Serge Sargsyan a visité le 8 décembre le futur Consulat général d'Arménie à Marseille situé au 15 avenue Frédéric Mistral. Il a marqué sa satisfaction de voir l'Arménie disposer de locaux adaptés et spacieux en plein cœur du quartier diplomatique de Marseille et a pris connaissance des travaux de rénovation qui seront effectués pour l'ouverture du Consulat au public dans les prochains mois.

Մաշտոցեան շարականները՝ նոր մեկնութեամբ

Մերոպ Մաշտոցի շարականներն ապրել են շուրջ 1600 տարի և կազմել շարականային ստեղծագործութիւնների հիմքը՝ ուշագրաւ անդրադարձներ ունենալով յետմաշտոցեան շրջանի հոգևոր երաժշտութեան մէջ:

Մեր եկեղեցու հայրապետներն ու վարդապետները ստեղծելով իրենց շարականները՝ հենուել են մաշտոցեան աւանդոյների վրայ՝ այսպիսով մեծ Ուսուցչապետի ու հոգևոր երաժշտութեան հիմնադրի ներդրումները հռչակելով հիմք և յենարան: Մօտ 130 շարական է ստեղծել Մերոպ Մաշտոցը, որոնցից շատերը գրի չեն առնուել, երբեմն կորցրել են իրենց նախնական հնչողութիւնը: Շարականների մի մասն էլ, որպէս ազգային մոնոդիկ երաժշտութեան հրաշալի նմոյշներ, ընդգրկուել են հայ եկեղեցու ծիսակարգերում և ժամերգութիւններում:

Շարականներին նոր հնչողութիւն հաղորդելու նպատակով էլ երաժիշտ Վահան Արծրունին պատրաստել է երաժշտական նոր մեկնութիւններ, «ակապելլա» հնչողութեանը միագումարել նուագարանային զուգակցումը: Հոկտեմբերի 16-ին տաղանդաւոր երաժիշտը «Մաշտոց. սրբազան մարգարիտներ» այլոմը ներկայացրեց Երևանի կամերային թատրոնում:

Այլոմում ընդգրկուած են «Ողորմեայ», «Ի նեղութեան իմում», «Տեր որ ի մէջ լերինս», «Բազում են գթութիւնք քո» և այլ շարականներ, որոնք բազմաձայնութիւն են ստեղծել էլեկտրոնային երաժշտութեան հետ: Այստեղ որպէս հիմնական նուագարան հանդէս է գալիս երգեհոնը: Ձայնասկաւառակում զետեղուած են նաև Մաշտոցի շարականները՝ կանոնիկ կատարումներով: Այսպիսով հնարաւորութիւն է ստեղծուում համադրելու միաձայն և բազմաձայն կատարումները:

Բոլոր շարականները կատարում է երգչուհի Յասմին Բաղդասարեանը, ում մաքրամաքուր ձայնը, հաւատարմութիւնը մաշտոցեան բնագրին հնարաւորութիւն են տալիս խորքով ընկալելու շարականները, մերձենալու հոգուց բխող այն աղօթքներին, որոնք ստեղծել է վարդապետ Մաշտոցը: Այլոմում մեղեդին համադրուել է տեսապատկերաշարի հետ, որում ներկայացուած են Հայաստան աշխարհի բացառիկ պատկերներ:

«Նարեկացի» արուեստի միութեան պատրաստած այլոմի շնորհանդէսի ժամանակ Վահան Արծրունու նոր մեկնութիւնների մասին խօսեցին երաժշտագետներ Ալինա Փահլևանեանը, Նելլի Ավետիսեանը, թատերագետներ Լևոն Մութաֆեանը, Արա Խզմալեանը, բանաստեղծ Ռազմիկ Դավոյեանը, թատերագիր Կարինէ Խողիկեանը, Մայր Աթոռի միաբան Վահան Եպիսկոպոսը, ուրիշներ:

Բոլորն էլ բարձր գնահատեցին կատարուած աշխատանքը:

Phonéthon du Fonds Arménie 2011

Comme chaque année, le comité suisse du Fonds Arménie, accompagné de ses bénévoles, s'est rendu à Paris du jeudi 17 au dimanche 20 novembre, afin de représenter la Suisse lors du Phonéthon 2011, parrainé par Michel Drucker. Cette année encore, plus de 700 bénévoles venant de Paris, d'Allemagne et de Suisse, s'étaient mobilisés aux centres d'appel Orange afin d'aider l'Arménie et l'Artsakh.

Accompagnés d'Avedis Kizirian, les trois bénévoles de Genève, Miganouche Baghramian, Thénie Khatchatourov et Cynthia Soulikhan ont fourni un travail humanitaire considérable, riche en émotions et en rencontres. Cette année, les fonds récoltés serviront à la rénovation de la bibliothèque et de la salle de solfège du Conservatoire Piotr Tchaïkovski de Yerevan. Les promesses de dons se sont élevées à 25 000 CHF.

"Nous avons vécu une expérience inoubliable. D'abord parce que nous sommes allés à la rencontre d'Arméniens de la diaspora allemande et française mais aussi parce que chaque minute, nous œuvrions pour des d'enfants, ce qui me semble être la plus belle des causes. Merci aux initiateurs de cette action." [Thénie Khatchatourov]

A notre plus grand regret, certains donateurs habitués ont refusé leur aide cette année en raison des tensions au sein de la communauté. Il est malheureux de voir ce genre d'amalgames entre celles-ci et les donations qui n'ont qu'un but strictement humanitaire. En espérant revoir ces donateurs s'engager l'année prochaine, nous tenons du fond du cœur à remercier les personnes qui ont répondu positivement et qui ont contribué à cet engagement humanitaire à nos côtés. Nous espérons vous voir nombreux pour le Phonéthon 2012.

Le comité suisse du Fonds Arménie vous souhaite à tous pour l'année 2012, la santé, la joie et la prospérité.

Miganouche Baghramian, pour le comité suisse du Fonds Arménie

տանքը և առաջարկեցին մաշտոցեան շարականների այս նոր մեկնութիւնն իր այլոմով ներկայացնել հայաստանեան հեռուստաալիքներով, ընդգրկել դպրոցական ուսուցման համակարգում, մանաւանդ որ Վահան Արծրունու Կոմիտասեան մեկնութիւններն արդէն տեղ են գտել դպրոցական ծրագրերում, ընդգրկուել 5-րդ և 6-րդ դասարանների երաժշտութեան դասագրքերում:

Հայերն Այսօր

Rencontre avec le Président d'Artsakh M. Bako Sahakyan au Centre arménien de Genève

Le 9 novembre 2011, une rencontre a été organisée au Centre arménien de Genève avec le Président d'Artsakh M. Bako Sahakyan, en visite en Suisse dans le cadre du Téléthon annuel du Fonds Arménie. M. Sahakyan était accompagné du primat du diocèse d'Artsakh Mgr Parkev Martirosyan et des représentants officiels.

Après le mot de bienvenu de Mme Satenik Abgaryan, ministre plénipotentiaire de l'ambassade d'Arménie en Suisse, M. Sahakyan a présenté la situation actuelle en Artsakh sur les plans social, industriel, énergétique et militaire. L'agriculture représentant traditionnellement la branche principale de l'économie pour une population de 143700 habitants, les autorités veulent promouvoir la viticulture ainsi que la culture du blé, du maïs et de nouvelles plantes. En parlant des ressources énergétiques, le président a cité la centrale hydroélectrique de la compagnie Artsakh HEK dont les actions peuvent être acquises par des personnes morales ou physiques résidant en Arménie comme à l'étranger. La vente des actions permettra de financer la construction de nouvelles centrales hydroélectriques en Artsakh en assurant son indépendance et sécurité énergétiques. Quant à l'industrie minière, notamment l'exploitation de la mine d'or et de cuivre à Drmbon, son potentiel sera accru par la route d'importance stratégique Sotk-Karvatchar-Martuni, dont la construction a commencé récemment, et qui contribuera au développement de la région de Martakert. Le tourisme et l'éducation sont aussi des secteurs prometteurs nécessitant des investissements. Le président Sahakyan a souligné que la sécurité de la population est une des réalisations les plus importantes d'Artsakh, où la corruption n'existe pas. Le manque d'eau reste le problème majeur des habitants d'Artsakh et c'est pourquoi les dons récoltés par le Fonds Arménie lors du dernier Téléthon/Phonéton seront utilisés pour résoudre des problèmes d'approvisionnement en eau.

Dans la partie questions/réponses, M. Sahakyan a indiqué que l'aéroport de Stepanakert est prêt à être mis en service, qu'il répond aux critères internationaux et que les pourparlers sont en cours pour l'acquisition de deux avions. La soirée s'est

Սասունցի հայերու պայքարը առաջին բարենպաստ արդիւնքը կու տայ

Թրքական «Սապահ» թերթը Չորեքշաբթի, Դեկտեմբեր 7ին գրած է, թէ Թուրքիոյ վճռաբեկ ատենակի որոշումը Անատոլիոյ հայերուն ուրախութիւն պատճառած է:

Սասունցի հայերու միութիւնը 2008ին դատարան դիմած էր, որպէսզի Անատոլիոյ հողերուն վրայ հարիւրաւոր տարիներու անցեալ ունեցող հայապատկան եկեղեցիներու եւ գերեզմանատուներու վայրերը արձանագրուին իբրեւ «մշակութային ժառանգութիւն»: Ներկայիս պետական կայուածային տոմարներու մէջ անոնք արձանագրուած են «թափուր գետին, անտառ, լճեալ տուն» ենթաբաժանումին մէջ:

Վճռաբեկ ատենանը կատարուած դիմումը նկատի առնելով, դիմած է մշակոյթի նախարարութեան, որ հարկաւոր փոփոխութիւնները կատարէ պետական գանձի տոմարներուն մէջ:

Սասունցի հայերու միութեան նախագահ Ազիզ Տաղճը, որ այս արդիւնքը ձեռք բերելու համար կարեւոր աշխատանք տարած էր, յայտնեց, թէ այս կարգադրութիւնը յուսալից զարգացում մըն է եւ իրենք այս ուղղութեամբ պիտի շարունակեն իրենց աշխատանքը: Սասունցի հայերու միութիւնը կազմուած է Պոլսոյ մէջ եւ անոր կ'անդամակցին նախկին սասունցի, պիթիսցի, պաթմանցի, մշեցի, վանեցի հայերը: Անոնք ամէն գնով պայքար կը մղեն, որպէսզի մեր նախնիներու աւերակի վերածուած կամ հիմնայատակ բանդուած հողերը որպէս «Մշակոյթի բեկորներ կամ անբռնաբարելի գետիւներ»ու բնոյթ ստանան:

Ըստ Տաղճի, եթէ Թուրքիոյ մշակոյթի նախարարութիւնը վերոյիշեալները արձանագրէ իբրեւ «մշակութային ժառանգութիւն», ապա դատարանը կրնայ իր կազմակերպութեան տնօրինութեան տակ դնել շարք մը եկեղեցիներ եւ գերեզմանատուներ:

ԱՍՊԱՐԷՇ

terminée par un apéritif offert par l'Union Arménienne de Suisse.

Selon *news.am*, le Président Bako Sahakyan a visité le 9 novembre l'ambassade d'Arménie en Suisse et a remis la médaille «Mesrop Mashtots» à Vartan Sirmakes et la médaille «Vachagan Barebasht» à Arden Shelefyán.

Le 10 novembre, le président d'Artsakh a rencontré à Berne un groupe de parlementaires représentant les principaux partis politiques. Il était accompagné de son attaché de presse Davit Babayan, de la Ministre plénipotentiaire Satenik Abgaryan, du Secrétaire-général du Groupe parlementaire Suisse-Arménie Sarkis Shahinian et d'autres personnalités.

NOUS BATISSONS POUR L'ETERNITE

Anouch Etigaryan

Lorsque l'espace de l'un des bâtiments les plus importants d'Erevan, le *Matenadaran* (construit par l'architecte Mark Grigorian en 1959) devient trop exigü, surtout par rapport au nombre de manuscrits ajoutés chaque année, la construction d'une nouvelle bâtisse s'impose. C'est le projet de l'architecte Arthur Meschyan qui a été retenu à l'issue du concours lancé en 1987-1988. Malheureusement, le tremblement de terre de Spitak et son lourd bilan sur l'économie arménienne ont freiné l'avancement de ce projet.

Ce n'est que huit ans plus tard que l'administration de cette bibliothèque et centre de recherche a de nouveau pu envisager une reprise du projet. En 2008, grâce au don de 7 millions de dollars de Sergueï Hampartsoumyan, un homme d'affaire arménien vivant à Moscou, le projet était relancé et la première pierre posée. Dans la foulée, l'usine de cuivre de Zangezur léguait à son tour près de 3 millions de dollars pour boucler le budget du nouvel édifice. C'est l'entreprise de construction générale Albert Karakhanyan Ltd. qui suivra les travaux.

L'extérieur du nouveau bâtiment du *Matenadaran* est dépourvu de tout dessein d'architecture contemporaine. Il est conforme au canon de l'ancienne construction et respecte la continuité visuelle de l'architecture traditionnelle qui le jouxte. L'ouvrage, de 30,5m de haut pour une surface de 11.358m², a été conçu selon les dernières technologies antisismiques et doit pouvoir résister à un séisme de magnitude 9 sur l'échelle de Richter. L'ingénieur Hounan Kostanyan, en s'appuyant sur l'histoire du lieu, relève en effet le risque sismique important de cette région.

Les salles des archives et des manuscrits anciens, dans lesquelles sont installées des pièces privatives de lecture, ont été conçues afin de protéger et préserver les importantes collections qui s'y trouvent. Une salle dotée des dernières nouveautés informatiques et une salle de conférence de 220 places équipée de vidéos-traduction en quatre langues feront partie de cet ensemble. Il y aura quatre ascenseurs dont deux prévus pour le public.

Le nouveau bâtiment reprend le style de la basilique de Zvartnots, l'un des joyaux architecturaux du pays

parmi les plus anciens, même s'il est construit avec les moyens et les matériaux actuels. La salle de 2.000m² réalisée en granit et en marbre en témoigne notamment. Bien que les travaux intérieurs aient pris une place importante dans la réalisation de cette extension, l'extérieur ne reste pas pour autant insignifiant. Le travail architectural sur les toits et les façades est de belle facture.

La construction du nouveau bâtiment n'est qu'une première étape parmi d'autres projets concernant le *Matenadaran*. La deuxième étape concerne la réhabilitation et la reconversion de l'ancienne bâtisse. Une fois ce nouveau projet terminé, l'ancien bâtiment sera devenu un musée où seront exposés les anciens trésors qui aujourd'hui se trouvent en annexe de la grande bibliothèque. Il y aura également des salles d'expositions permanentes qui mettront encore plus en avant cette institution en y incluant des manuscrits en langues étrangères et des livres ancestraux. De plus, il est prévu de réhabiliter la route menant au bâtiment et d'en élargir l'entrée ainsi que de créer des accès horizontaux et verticaux vers les deux bâtiments successifs.

Le nouveau *Matenadaran* a été inauguré le 21 septembre 2011, date qui correspond au 20e anniversaire de l'indépendance de la République d'Arménie.

«*Nous sommes fiers de n'avoir pas construit un simple bâtiment de bureaux ou un immeuble quelconque mais un édifice culturel qui servira de témoin historique pour les générations futures*», a expliqué Hounan Kostanyan, l'ingénieur. Avec cette architecture unique, il est certain que l'ancien et le nouveau sont réunis et que ces vieilles reliques perpétueront l'histoire pour longtemps.

Hayatsk - adapté par: Sipane Hoh

Armen Godel récompensé

Armen Godel, qui a fait de nombreux voyages au Japon et a écrit de nombreux ouvrages consacrés au Théâtre Nô a reçu une haute distinction de la part de ce pays.

Le 9 décembre 2011 S.E. M. Kenichi Saganuma, Ambassadeur, chef du consulat du Japon, lui a remis l'insigne de «l'Ordre du Soleil Levant, Rayons d'Or avec Rosette» à la Mission du Japon.

Rappelons que par ses ouvrages, Armen Godel a beaucoup contribué à la connaissance et la compréhension du Théâtre Nô en Occident. Ses deux derniers ouvrages parus sont: «La Maison Kisuki» (Edition Metispresse, 2010) et «Joyaux et fleurs du Nô» (Edition Albin Michel 2010).

Toutes nos félicitations à notre cher compatriote pour cette distinction.

Le projet JERMUK obtient le prix 2011 de l'Innovation en Management de Projet

Lancé en 2010 par la Société suisse de Management de Projet (SMP) et le Project Management Institut (PMI Swiss Chapter), le Prix de l'Innovation en Management de Projet récompense un projet remarquable de part son aspect innovant, sa qualité humaine et éthique.

En 2011, c'est la société valaisanne Tigerdev Swiss SA, qui s'est vu décerner le prix pour le projet JERMUK. Ce prix récompense la démarche humaniste, philosophique et technique pour la création du plan directeur de développement de la station de montagne Jermuk (de 2100m à 3500m) en Arménie, articulée autour du thermalisme, des sports de glisse, des congrès et des loisirs, tout en respectant durablement la nature et la population locale. Plusieurs journaux spécialisés suisses, notamment *PME Magazine* et *Le Nouvelliste* du Valais, ont fait écho de cette récompense.

L'étude a été réalisée par l'équipe Tigerdev Swiss SA: André GUINNARD à Verbier, formateur et expert en tourisme et en immobilier de loisirs, Paul GLASSEY du bureau éponyme à Nendaz, expert mondial des transports par câbles et de la mobilité en milieux urbains et, Nuné MAGOYAN à Genève, femme d'affaires, sociologue, spécialiste en élaboration et en management de projet, avec la participation d'autres experts.

Les premiers contacts entre les autorités arméniennes et la société Tigerdev Swiss SA ont été établis en 2005 par l'intermédiaire de M. Zohrab MNATSAKIAN, ancien ambassadeur de la République d'Arménie en Suisse. A l'invitation du maire de la station de Tsakhkadzor, située à 70 km au nord-est d'Erevan, la société a travaillé à la réorganisation de cette belle station 4 saisons.

En octobre 2008, le Groupe Parlementaire Suisse-Arménie a invité le président de Tigerdev Swiss SA à accompagner les 8 membres du Groupe lors de leur visite officielle en Arménie pour donner son avis au sujet d'une nouvelle station de montagne, à développer, soit la ville de Jermuk. Cet avis, très positif, s'est conclu par un mandat du gouvernement de l'Arménie.

La région de Jermuk (7500 habitants), connue à l'époque soviétique comme un centre de sanatoriums grâce à sa nature et son air pur, est très riche en sources minérales d'eaux chaudes. Certaines sont industriellement exploitées, pour la mise en bouteilles et pour des cures, depuis 1940. A chacun de leurs 10 séjours sur place les représentants de la société suisse ont rencontré non seulement le Ministre de l'Economie et ses adjoints mais aussi la population, les écoliers, les paysans et les touristes. Ils ont ainsi pu relever à Jermuk un énorme potentiel avec la possibilité d'y organiser l'accueil physique de 60'000 lits d'ici à 20 ans.

Pour élaborer son plan directeur, la société valaisanne a adopté une philosophie qui se veut conforme à l'éthique, en tenant compte des besoins et des attentes de la population locale et des autorités nationales. Ce projet, qui intègre des critères sociaux et environnementaux dans un but de développement

Ուրֆայի (Եդեսիա) հայկական գիւղերից մէկը և տեղի եկեղեցին բացուել են զբոսաշրջիկների առաջ

Թուրքիայի նախարարների խորհրդի որոշմամբ՝ Շանլուուրֆա նահանգի Գերմուշ (հայկական անուանումը՝ Կամուրջ, իսկ ներկայիս անունը Դաղէթեղի է) գիւղը և տեղի եկեղեցին հռչակուել են զբոսաշրջութան կենտրոն:

Թուրքական լրատուամիջոցների փոխանցմամբ, ըստ Շանլուուրֆայի մշակոյթի և զբոսաշրջութան նահանգային վարչութան մեկնաբանութան, սոյն որոշումը կայացուել է Թուրքիայի մշակոյթի և զբոսաշրջութան առաջարկի հիման վրայ, իսկ Թուրքիայի նախարարների խորհրդի ընդունած համապատասխան որոշումը՝ հրապարակուել Թուրքիայի պետական պաշտօնաթերթ «Ռեսմի գազետե»-ի 2011 թ. հոկտեմբերի 23-ի թիւ 28093 համարում:

Նշենք, որ խօսքը Կամուրջ գիւղի մասին է, որը գտնուել է Եդեսիա քաղաքից 6 կմ հիսիս-արևելք: Այն հնում նաև յիշատակուել է որպես քաղաք: Կամուրջը 19-րդ դարի վերջերին ունեցել է 400 տուն հայ բնակիչ: Գիւղում եղել են 3 առուներ՝ Դշխոյի ջուրը, Թագուհու ջուրը և Սուրբ Գեորգի ջուրը: Կամուրջ գիւղում են գտնուել Սուրբ Աստուածածին (1881 թ.) և Սուրբ Թադէոս եկեղեցիները, որոնցից վերջինը նաև վանք է համարուել: Այստեղ եղել է վարժարան՝ 115-120 սաներով: Գիւղի տարածքում գտնուել են նաև այլ վանքերի, մատուռների փլատակներ, ինչպես նաև՝ մի հին գերեզմանոց: Ըստ աւանդութան՝ Կամուրջը հիմնադրուել է Արշամի որդի Աբգար թագաւորի կողմից: Գիւղի ամբողջ բնակչութիւնը տեղահանուել է 1915 թ.՝ Հայոց ցեղասպանութան ժամանակ: Կամուրջի բնակիչների մեծ մասը գոհ է գնացել թուրքական եաթաղանին:

Akunq.net

durable, nécessitera des investissements de l'ordre de 2 milliards de dollars en 20 ans. Ce budget comprend des remontées mécaniques, des hôtels, un pont suspendu piétonnier, un golf, des ponts, une station d'épuration des eaux usées, un altiport, un casino, etc.

Un résumé du projet peut être visualisé sous <http://www.guinnard.com/>, rubrique «A l'étranger». Les personnes intéressées peuvent contacter M. André Guinnard au andre@guinnard.com ou Mme Nuné Magoyan au nmagoyan@hotmail.com.

ՄՇԱԿՈՅԹԸ ՍԿՍԻՈՒՄ Է ԼԵՉՈՒԻՑ

Արամ Արքայապետ

Վերջերս Աշոտ Մանուկարեանը շատ ճիշդ գաղափար էր առաջ բաշել, որի իմաստը հետեւեալն է. Հայաստանին պէտք է մշակութային յեղափոխութիւն, որի ընթացքում «Պենթէի»-ն կը փոխարինուի «Նարեկ»-ով: Իրօք որ՝ ի՛նչ կարելի է սպասել մի երկրից, որտեղ նոյնիսկ հոգեւորականներն են սեւեռուած նիւթական բարիքների եւ, որն աւելի կարելոր է՝ դրանք ցուցադրելու վրայ: Դրա հետ զուգահեռ հարց է առաջանում, որը միայն առաջին հայեացքից է միամիտ կամ անկարելոր թուում՝ «Նարեկ»-ը՝ Գրիգոր Նարեկացու «Մատենանոց տրեգիան» գործը, ո՞ր լեզուով, ո՞ր տառերով պէտք է կարդան Հայաստանում: Դուք կ'ընկալե՞ք Նարեկացու տողերը, եթէ դրանք գրուած լինեն այսպէս. «Ete vshteric lqvac, hognabek-mek@ nvaxi, tox amrapndvac harni vestin harachanqneri ays harstaranov-husalov i qez»: Այդպիսի բան կարդալուց յետոյ ոչ ոք, բնականաբար, ամբողջութեամբ չի յառնի, ընդհակառակը՝ աւելի շատ կը յուսալլուի: Սա հենց այն դէպքն է, երբ բովանդակութիւնը մեծապէս պայմանաւորուած է ձեւով: Մեր լեզուն զարգացել եւ ինքնադրստւորուել է հենց մտքորպատար նշանների միջոցով. 15 դար, օրինակ, «ը» հնչիւնը մարմնաւորուել է համապատասխան տառով, ի՛նչ հիմքեր կան այսօր փոխարինել այդ տառը՝ ելեկտրոնային փոստի համար նախատեսուած «շնիկով» (@):

Այդ խնդիրն առաջացաւ, ի հարկէ, համակարգչով համացանցում գրելու հետեւանքով: Եթէ 5 տարի առաջ որոշ թեքնիք խոչընդոտներ կային համացանցում հայերէն տառեր կիրառելու համար, ապա այսօր դրանք հաստատ չկան. ժամանակակից ցանկացած համակարգիչ հնարաւորութիւն է տալիս, ծախսելով 10-15 վայրկեան, «բերել» հայկական տառերը: Բայց կան մարդիկ, որոնք դա յամառօրէն չեն անում: Պատճառը, հաւանաբար, առաւել զարգացած, «ֆիրմա» երեւալու ձգտումն է կամ էլ տարրական ծուլութիւնը:

Վերջին տարիներին Հայաստանում շատ արդիական են դարձել բնապահպանական խնդիրները՝ կապուած, մասնաւորապէս, հանքարդիւնաբերութեան զարգացման հետ: Բայց, կարծում եմ, պակաս կարելոր չէ այսօր գրաւոր բնագրերի «բնապահպանութեան» հարցը: Արդէն իսկ տպագիր բնագրերում վերջին տարիներին ի յայտ էին եկել հակաառողջապահական երեւոյթներ, որոնք աստիճանաբար դարձան սովորական, գրեթէ «նորմաթիւ»: Կայքերի, ֆորումների, ընկերային ցանցերի զարգացումը (որն, ինքնին, անշուշտ, դրական երեւոյթ է) իր հետ բերեց լեզուական եւ, հետեւաբար, մտաւոր ոլորտի սարսափելի աղտոտուածութիւն, որին դիմակայելը ցանկացած մտածող մարդու պատուի գործն է:

Մեր կայքի մեկնաբանութիւններում օգտատրերը երբեմն փորձում են գրել «թրանսլիթով»՝ «լատինատառ հայերէնով»: Առայժմ մենք այդ մարդկանց զգուշացնում ենք, բայց շուտով ընդհանրապէս չենք հրապարակի նրանց մեկնաբանութիւնները՝ որքան էլ դրանք հետաքրքիր լինեն: Որովհետեւ մեր թերթի (կայքի) գերնպատակը բառիս լայն իմաստով մշակոյթ զարգացնելն է: Իսկ մշակոյթը սկսւում է լեզուից:

«Առաւօտ»

Nouvelle parution

**Apocryphes - V. Calzolari
Les Apôtres Thaddée et Barthélemy.
Aux origines du christianisme
arménien**

**Martyre et Découverte des reliques de Thaddée.
Martyre et Découverte des reliques de Barthélemy
par Maroutha (Editions Brepols Publishers)**

Les textes arméniens présentés et traduits en français dans ce volume relatent les circonstances de la prédication et du martyre des apôtres Thaddée et Barthélemy en Arménie, à l'époque du roi Sanatrouk. Ils présentent les deux apôtres comme les premiers fondateurs de l'Église arménienne, bien avant l'œuvre évangélicatrice de Grégoire l'Illuminateur, au début du IVe siècle, lorsque le royaume d'Arménie adopta, le premier, le christianisme comme religion d'État.

Livrant bataille aux démons et aux divinités mazdéennes, dans des récits imprégnés de mythologie païenne, les deux apôtres œuvrent à l'accomplissement d'un plan divin qui fait du peuple arménien le nouveau peuple élu. Sur le modèle de l'histoire biblique, ces textes apocryphes participent en effet de la même visée que la pensée historiographique arménienne des origines et contribuent à inscrire le peuple arménien dans l'*Historia sacra*.

Faisant suite aux *Martyres*, les deux récits de la *Découverte des reliques* des apôtres sur le sol arménien veulent apporter une caution d'authenticité à la tradition de leur mission. À l'époque des querelles christologiques qui suivirent le concile de Chalcédoine (451), le label d'apostolicité offert par les textes apocryphes légitima la politique d'affranchissement de l'Église arménienne, anti-chalcédonite, par rapport à l'Église byzantine. De nos jours encore, l'Église d'Arménie, autocéphale depuis le VIe-VIIe siècle, s'appelle officiellement «Église apostolique arménienne».

Valentina Calzolari est professeure de langue et littérature arméniennes à l'Université de Genève et membre de l'Accademia Ambrosiana de Milan (Classe di Studi sul Vicino Oriente). Elle est Présidente de l'Association pour l'Étude de la Littérature Apocryphe Chrétienne (AELAC) et de l'Association Internationale des Études Arméniennes (AIEA).

CONCERT

**Jeudi 26 janvier 2012 à 19h00
Lyceum Club de Genève
3, Promenade du Pin**

**Florence von Burg, violon
Luc Baghdassarian, piano**

Au programme:
œuvres de Brahms, Tchaïkovski, Ysaye, Bizet

Entrée: non-membres Fr. 18.-; membres Fr. 15;
étudiants: Fr. 10 (apéritif après le concert)

www.lyceumclubge.ch

L'ÉCOLE MATERNELLE DE BYURAKAN REVIT GRACE A SES AMIS ARMÉNIENS DE SUISSE ET DE FRANCE

Byurakan est l'un des grands villages de la République d'Arménie. Il est situé sur le versant sud du Mont Aragatz, entre les vallées d'Amberdador (Valée d'Amberd) et Aghvesadzor (Valée de renard). Byurakan signifie «lieu de milliers de sources» (Byur = dix mille; Akn = source); il a longtemps été le lieu de vacances des Catholicos et continue d'être un lieu de villégiature pour les Yerevantsis. Mais Byurakan est surtout connu pour son Observatoire astrophysique fondé en 1946 par l'illustre astrophysicien Victor Hambartsumian.

Les Byurakantsis sont des gens très chaleureux, hospitaliers et joyeux. Ils adorent la musique et sont connus depuis des générations pour leur art de fabrication d'instruments de musique traditionnels tels que le doudouk, la zourna et autres. On raconte que lorsque le Père Komitas, revenu de Paris, rendit visite en 1899 à Khrimian Hayrik, en vacances à Byurakan, les Byurakantsis lui offrirent un doudouk que le Père Komitas, comme promis, garda avec lui jusqu'à sa mort.

Ce n'est donc pas un hasard si l'une des deux écoles encore actives à Byurakan soit une école de musique, la deuxième étant une école maternelle.

L'École maternelle de Byurakan fut inaugurée en 1971. Elle rouvrit ses portes, après un arrêt de 9 ans, mais dans des conditions très précaires. En effet, la chaufferie de l'école ne fonctionnait plus et les fenêtres et portes vieilles et usées laissaient pénétrer le froid de l'hiver très rude de Byurakan qui commence déjà vers fin octobre. Dans ces conditions les petits écoliers ne pouvaient plus suivre les cours et l'école devait fermer ses portes durant les 4 mois d'hiver. Outre l'absence des élèves de l'école, les parents de ces élèves devaient quitter leur travail durant cette période afin de s'occuper de leurs enfants. De ce fait, les conséquences économiques étaient désastreuses pour les habitants de Byurakan.

Fort heureusement, l'Union Arménienne de Suisse, ayant appris nos difficultés, décida de venir à notre aide. Ainsi, grâce à sa généreuse donation d'USD 6000 un nouveau système de chauffage centralisé alimenté par gaz fut installé permettant ainsi à nos élèves de réintégrer leurs classes et suivre les cours sans interruption en 2009-2010.

4ème Conférence internationale à la Bibliothèque Gulbenkian, Jérusalem, 2011

Depuis sa réouverture en 2007, la Bibliothèque Gulbenkian a tenu sa quatrième conférence internationale du 11 au 13 juillet 2011, sur le thème «Histoire de la culture et de l'art arméniens (X^e-XXe siècle)». George Hintlian, coordinateur de la conférence, a fait remarquer que ce colloque pouvait être considéré comme le plus important de ce genre, depuis vingt ans, dans le domaine de l'histoire de l'art arménien, avec dix intervenants de Jérusalem et vingt-cinq venus des pays suivants: Etats-Unis, Canada, Grande-Bretagne, France, Italie, Allemagne, Suède, Suisse, Pologne, Arménie, Autriche, Espagne.

Cette réunion a été organisée en l'honneur du professeur John Carswell, historien d'art de renommée mondiale, qui a consacré de nombreuses années de recherche à l'art arménien, à Jérusalem et ailleurs, surtout connu pour son étude monumentale en deux volumes consacrée à la céramique arménienne. Également à l'honneur était le Frère Jerome Murphy O'Connor, l'un des grands spécialistes de l'héritage chrétien de la Terre sainte.

Parmi les intervenants, on peut citer: Haroutioun Khatchadourian et Michel Basmadjian, ainsi que Patrick Donabédian, au sujet des khatchkars (pierres-croix); George Hintlian à propos de la genèse du Musée arménien durant les années 1970. Thomas Hummel, du Séminaire épiscopal de Washington, a présenté l'exceptionnel manuscrit dû à un explorateur et géographe arménien, Khatchik Lévonian, qui avait entrepris le relevé de tous les monuments et lieux sacrés de Van. Par chance, cette documentation fut achevée en 1914, juste un an avant le génocide. Quant à la professeure Béatrice St. Laurent, elle a fait un exposé sur la contribution des fabricants arméniens de faïences dans la décoration du Dôme du Rocher et du Dôme de la Chaîne.

Hamlet Petrossian, archéologue d'Arménie, a exposé les «ressemblances entre les monuments paléo- >>>

Un groupe d'amis Arméniens de Suisse et de France de passage à Byurakan en été 2010 pour visiter l'école et s'informer de l'état du nouveau système chauffage, constata l'état très précaire des sanitaires et des portes et fenêtres et fit spontanément une très généreuse donation de 8500 Euros. Grâce à cette somme toutes les fenêtres et portes de l'école (32 fenêtres, 12 portes et 1 grande porte d'entrée) ainsi que les toilettes des deux étages (8 lavabos, 8 WC et carrelages) furent entièrement remplacées.

Nous souhaitons par ces lignes présenter, au nom des élèves et des habitants de Byurakan, nos sincères remerciements à: l'Union Arménienne de Suisse, M. et Mme Jean-Pierre Sedef, M. et Mme Paul Toromian, Mme Gilda Manoukain, M. et Mme Serop Djambouljan pour leur grande générosité. Grâce à ces Arméniens de cœur, notre petite école maternelle revit et ses murs sont à nouveau remplis de rires d'enfants. MERCI ET QUE DIEU VOUS GARDE!

Les enseignants de l'École maternelle de Byurakan
31.10.2011

Դուք՝ ձեր ճամբով, Մենք՝ Մեր...

Բազրատ Էսդրուզեան

Իրաւունք ունին Թուրքիոյ իշխանութիւնները: Մենք ենք մեղաւորը: Մենք ենք, որ պտք է ներողութիւն խնդրենք: Մենք ենք, որ պտք է զիջիւք, մեղանշենք հաւաքաբար: Զրապարակաւ խոստովանիւք ու՝ «Ե՛ս բեզ մեղայ» աղերսենք:

Երկրիս երբ կը պատերազմիւք, արեան գնով կը փրկենք մեզմէ յափշտակուած հայրենիքը, ոչինչ կը փոխուի, 20 տարի անց դարձեալ մենք պտք է համակերպիւք:

Երկրիս երբ ֆրանսական խորհրդարանը հակաթուրք բանաձեւ կ'որոշէր, մենք ենք որ պտք է հատուցանենք:

Այսպէս գրուեցաւ հազարամեայ պատմութիւն մը: Մեր ամենախելօքները, ամենախմաստունները միշտ Նոյն խրատը թելադրեցին՝ «Մի՛ գրգռէ պետութիւնը»:

Երկրիս եթէ ամբողջ ազգի մը արժանապատուութիւնը խորտակուի, մի՛ գրգռէ կառավարութիւնը:

Երկրիս եթէ արիւնով ներկուին հայրենի երկրի գետերը, դուք լսեցէք ձեր առաջնորդներուն, իշխաններուն, մեծաւորներուն, հոգեւորականներուն խրատը եւ մի՛ գրգռէ սուլթանը:

Երկրիս դժեցէք ձեր գահը կամ աթոռը, ձեր տան, ձեր ընտանիքի, ձեր տոհմի աւանդը: Բազմեցէք ցեղասպանութեան զոհ ձեր ծնողաց ոսկորներուն վրայ ու փայփայեցէք իշխանաւորի ինքնապաշտութիւնը: Շոյեցէք, օրնիբուն խորհեցէք, թէ ո՞ր ստորութեամբ կրնաք ուրախացնել պետական եսասիրութիւնը:

Մեզ չի խանգարեր. այս ձեր ոճն է, ձեր ուղին: Զամոզուած էք, որ այսպիսով կրնաք պահել ձեր խանութի շահաւետութիւնը: Յաջողութիւն ձեզի: Ստորնացէ՛ք որբան որ կրնաք: Խոնարհեցէք միւսնէ գետին: Բա՛ւ է, որ մեր առջեւ կանգնած չըլլաք: Զփորձէք մեզ ներկայացնել: Մեր անունով չիշուիք: Զեռո՛ւ կեցէք մեզմէ... Զեռո՛ւ եւ օտար:

Իսկ գալով մեզի՝ խնդրեմ, մեզի համար մի՛ մտահոգուիք: Մենք փորձառու ենք, եւ եթէ պտք է, դարձեալ կ'անցնիւք մեր ժողովուրդի գողգոթան: Մեծով-փոքրով, եզով-արուով կը տանիւք մեզ վիճակուածը: Մենք սովոր ենք «բաղաբակիրթ» եւ «քրիստոնեայ» ելրոպացիներու խաղերուն: Լաւ գիտենք անոնց «հայնապաստ» բաղաբականութիւնը: Այդ բաղաբականութեան դիմած բայլերը ո՛չ ուրախութիւն կը պատճառեն մեզի, ո՛չ ալ՝ պատիւ:

Մենք լաւ գիտենք ոճրագործը: Ոչ ոք թող փորձուի ըսելու՝ «Իմ պապերս ոճրագործ չեն կրնար ըլլալ»: Եթէ ոչ պապերը, ուղղակի ինքն է ոճրագործը՝ ոճիրին պաշտպան կանգնող այդ խօսքերով: Զարիւր տարի անցաւ ցեղասպանութեան վրայէն: Այսօր կենդանի չեն ո՛չ զոհերը, ո՛չ ալ ոճրագործները: Բայց հաշիւը կը շարունակուի զոհերու ու ոճրագործներու ժառանգորդներուն միջեւ:

Ան, որ պիտի ուրանայ պատմական իրողութիւնը, ահա՛ այն է ոճրագործը մեզի համար:

4ème Conférence internationale à la Bibliothèque Gulbenkian

>>> Chrétiens d'Arménie et les hautes croix irlandaises à la lumière des nouvelles découvertes à Tigranakert en Artsakh». La professeure Valentina Calzolari, de l'Université de Genève, a présenté l'Élégie composée par Grégoire Tghay suite à la chute de Jérusalem. Elle a montré comment il était courant à l'époque de transmettre des événements historiques par de longs poèmes.

Les spécialistes suivants sont également intervenus: le professeur Denys Pringle, Edda Vardanyan, le professeur Alberto Tonini, Goran Gunnard, Méliné Pehlivanian, la professeure Aida Boudjikianian, Isabelle Augé, le professeur Michael Stone de Jérusalem, le professeur Gérard Dédéyan, Nira Stone, Waldemar Deluga, Joanna Rydzkowsky, Varvara Basmadjian, Nazareth Benneyan, Khader Salameh, Albert Aghazarian, le Père Goriun Baghdassarian, le Père Koussan Aljanian, Herbert Maurer, Ruth Hummel, Boris Adjémian, la professeure Nurith Kenaan-Kedar, le professeur Dickran Kouymjian, Adom Boudjikianian, Lilith Zakarian, le professeur Claude Mutafian.

Le professeur John Carswell a présenté les céramiques de Kütahya de la cathédrale Saint-Jacques de Jérusalem. Il a notamment raconté comment il avait été fasciné, il y a cinquante ans, par ces céramiques et avait effectué des recherches qui avaient abouti à la publication en deux volumes qu'il leur avait consacrée. Il remercia la Fondation Gulbenkian d'avoir soutenu ses initiatives concernant Jérusalem.

En conclusion, George Hintlian a précisé que, lors des quatre dernières années, les conférences Gulbenkian avaient réuni une centaine de chercheurs, essentiellement de l'étranger. Il a ajouté que, dans un futur proche, trois volumes rassemblant les textes des interventions allaient être préparés par une équipe de spécialistes et publiés.

Ան, որ պիտի դժե ազգային ամեն արժէք, ահա՛ այն է դաւաճանը մեզի համար: Եւ մենք անոր միայն մէկ խօսք ունիւք մեր պապերէն փոխանցուած՝ «Աշխարհում ով մոռանայ, շուխտ աչքով թող բռնանայ»:

Մենք սովոր ենք այս պատմութեան: Բազում անգամներ դիտած ենք այս գաւեշտը: Ֆրանսացին, կամ ամերիկացին, կամ չես գիտեր ով իր հաշիւներով գործ մը պիտի տեսնէ, ու Թուրքիոյ իշխանութիւնները պիտի սպառնան՝ «Մեր դեսպանը ետ կը կանչենք», «Առեւտրական կապերը կը խզենք» ըսելով:

Մինչ այդ՝ պետութեան փողը հնչեցնող մամուլի թղթակիցներ ալ պիտի ճնշեն տեղացի հայերուն վրայ, որպէսզի պախարակեն այս հակաթուրք ռազմավարութիւնը: Պատրիարքարանը անուշապուրի պատմութիւններ պիտի պատմէ, հիւանդանոցի հոգաբարձուն սրողոյած ընկերներու օրինակ պիտի թուէ, շուկայի խանութպանն ալ երդում պիտի տայ՝ ըսելով, որ խտրականութեան չի հանդիպիր: Ինքնին այդ հարցումը խտրականութիւն չէ՞ միթէ:

Ով պարոնայք, դու՛ք գբաղեցէք ձեր գործերով: Մենք մեր հոգերը ունիւք արդէն:

«Աղօս»

30e Anniversaire de la Chorale ARAX au Centre Arménien

Le 29 octobre dernier était un jour de fête. Après une rencontre apéritive dans le hall du Centre, une double haie de choristes s'est formée et le public a été invité, au son du piano de Valia Dadoyan, à pénétrer dans la grande salle, décorée à souhait pour la circonstance. Mme Diana Sagharian-Boyadjian, chef de chœur, dirige les chanteurs pendant que l'assistance s'installe lentement. Puis un duo d'amoureux nous met dans l'ambiance, suivi d'un autre duo de jeunes filles qui invitent chacun à danser la valse. Le public interrompt le casse-croûte des «entrées» et ne se fait donc pas prier!

La suite du repas, entrecoupé de chants interprétés par la Chorale (mais dont l'assistance a les paroles pour pouvoir s'y joindre), est agrémentée d'une présentation de diapositives-souvenirs. On y reconnaît, bien sûr, Kevork BOYADJIAN, le fondateur de la Chorale ARAX. Beaucoup découvrent en même temps leurs «anciens» et leurs amis s'amuse à les reconnaître. Les images des années récentes sont plus faciles à deviner et l'on entend rire de tous les côtés! Le Chœur prend place devant l'estrade et interprète deux chansons populaires, la seconde avec applaudissements rythmés, danses et ronde gigantesque de danseurs entourant les différentes tables. On remarque la grâce des dames et surtout l'élégance de leurs mains, de même que l'habileté des hommes. C'est alors que l'on regrette de ne pas avoir appris les rudiments de ces pas arméniens dans nos jeunes années! Une famille nous gratifie de démonstrations. Encouragés, des papas se défoulent à leur tour avec leurs bambins et ces derniers s'essayaient ensuite très joliment en solo! C'est vraiment la fête!

N'oublions pas de préciser qu'une invitation générale avait été envoyée à tous les anciens d'ARAX pour qu'ils assistent et participent à cette soirée. Beaucoup ont répondu présents. Mais le clou de la soirée, était le duo Kegham AVEDISYAN (98 ans) et Miganouche BAGHRAMIAN (19 ans): le plus vieux et la plus jeune! Ils entonnent en duo «Ov tou keghetsig» que le Chœur et le public reprend avec eux au deuxième couplet. Merci Monsieur Avedisyan de nous avoir fait une telle émotion et un tel bonheur. Précisons que lorsque nous vous rencontrons, souriant et détendu, à d'autres spectacles, votre passage nous fait vraiment chaud au cœur. M. Avedisyan nous adresse d'ailleurs quelques mots, de même que Mme Sagharian-Boyadjian qui reçoit les remerciements et les félicitations de tous. On voit que quelques messieurs installent un escabeau devant la scène. Pourquoi donc? C'est pour permettre à tous les vétérans d'y monter, suivis des plus jeunes, pour chanter de tout leur cœur Erevan-Erebuni, avec les spectateurs qui aiment toujours ce chant. Le gâteau d'anniversaire précédé des bougies allumées est applaudi, avec le champagne! Ainsi, les quelques personnes, qui pensaient assister ce soir-là à un simple concert, comptant rentrer de bonne heure, ont été happées par l'atmosphère de

ARMENIE – ARMENIES

Tel est le titre de la «manifestation itinérante et pluridisciplinaire», organisée par le Centre National du Livre (CNL, Paris), à l'occasion du 20e anniversaire de l'indépendance de la République d'Arménie. Du 16 au 23 octobre, elle se déroula tour à tour à Marseille, Avignon, Valence, Lyon et Paris. Transportés par le mythique Orient-Express, une vingtaine d'auteurs arméniens d'Arménie et de la Diaspora témoignèrent de la richesse et de la vitalité de la culture arménienne contemporaine (littérature, histoire, beaux-arts, cinéma, musique).

Voici quels furent quelques-uns des moments forts de ce merveilleux voyage: Marseille, dimanche 16, à 18 heures, dans l'église de l'avenue du Prado: «Hommage à G. Balakian (1873-1934)»; lundi 17, au Théâtre national de La Criée: «La voix, le corps, la terre – variations autour de la poésie arménienne contemporaine»; Avignon, mardi 18 (Palais des Papes), 14h: «Ecrire l'arménité – de l'Union soviétique à l'indépendance»; Valence, 18 h: «Hommage au sculpteur Toros»; 19 h: «Rencontre poétique – l'Exil et la Parole»; Lyon, mercredi 18, 15h (Bibliothèque de La Part-Dieu): «Ecrire aujourd'hui – rencontres et métissages», 19h. (Villa Gillet): «La légende. Le conte, le mythe et le roman»; Paris, jeudi 20 (Bibl. Nat. de France), 15h 30: «Visite guidée des manuscrits arméniens conservés à la BNF»; 20h 30 (La Bellevilloise): «lecture musicale, de M. de Khorène à Eghiché Tcharents», par Daniel Mesguich et Arevik Martirosian; vendredi 21 (CNL), dès 9h: «Colloque historique – Arménie, quel avenir pour une identité en diaspora?»; 17h (Maison des Journalistes): «Inauguration de l'exposition – Hrant Dink, hommage à un journaliste assassiné»; 19h (Mairie du 2e arrondissement): «Soirée poétique (Vahé Godel, Karen Antachyan, Violette Grigoryan)»; samedi 22 (Cinéma Hautefeuille, Vle): *Les chevaux de feu* de S. Paradjanov et *Ararat* d'Atom Egoyan; dimanche 23 (ibid.): *Le voyage en Arménie* de Robert Guédiguian et *Sayat-Nova – Couleur de la grenade* de Paradjanov.

Ont participé à «Arménie Arménies»: Karen Antachyan (Arménie), Daniel Arsand (France), Ana Arzoumanian (Argentine), Peter Balakian (USA), Nathalie Baravian (France), Krikor Beledian (France), Viken Berberian (USA), Denis Donikian (France), Vahagn Grigorian (Lituanie), Violette Grigoryan (Arménie), Raymond Kevorkian (France), Gohar Marcossian (Estonie), Michel Marian (France), Vahram Martirosyan (Arménie), Gaïdz Minassian (France), Claire Mouradian (France), Marc Nichanian (France), Chouchanik Tamrazyan (Arménie), Ara Toranian (France), Varoujan Voskarian (Roumanie) – et le soussigné.

Bravo de tout cœur, au CNL et particulièrement à son président, Jean-François Colosimo! ... - ainsi qu'à ses remarquables collaboratrices, Martine Grelle et Lucile Charlemagne.

Vahé GODEL

cette grande fête et par l'enthousiasme de leurs exécutants. Un très bon souvenir!

E.Baghdassarian

Nettoyages

15, ch. Pré-de-la-Fontaine
CH - 1217 Meyrin

Zaré KURKDJIAN

Tél. 022 785 01 85 - Fax 022 980 02 37 - E-mail: big-net@big-net.ch

Imprimerie La Sirène

2 bis, rue Baylon - CH-1227 Carouge
Tél. +41 22 300 19 39 - Fax +41 22 300 21 66
imprimerie.sirene@bluewin.ch

COMMUNICATIONS

NAISSANCE

Sibel et Xavier Charavay ont la joie d'annoncer la naissance de leur fille **Louise, Elisabeth**, le 25 septembre 2011 à Genève.

Nos chaleureuses félicitations aux heureux parents.

MARIAGE

Gohar Evanesyan et Ara Khurshudyan ont célébré leur mariage le 11 novembre 2011 à Erevan.

Annie Yeromian et Pierre-Alexandre Sallier ont célébré leur mariage le 17 décembre 2011 à Genève.

Toutes nos félicitations aux jeunes mariés.

DECES

Mme Suzy Jagasia née Sanossian, survenu le 27 décembre 2011 à Genève.

Nos sincères condoléances à la famille.

DONS

A Artzakank, pour ses 25 ans

Fondation H. D. Topalian CHF 1'000.-

Le comité d'Artzakank remercie la Fondation Topalian

A la Chorale Arax, pour ses 30 ans

Fondation H. D. Topalian CHF 1'000.-

A la troupe de danse Sanahin de l'UAS

Fondation H. D. Topalian CHF 1'000.-

Université de Genève
Faculté des Lettres - Unité d'arménien

Cours publics – Entrée libre

*Entre Orient et Occident:
les Arméniens et la modernité (XVIIe-XIXe siècle)*

par Valentina Calzolari Bouvier
professeure d'études arméniennes

Uni-Bastions, aile Jura, salle 320

Vendredi 24 février de 14h15 à 16h00
*Les Arméniens aux XVIIe – XIXe siècles,
une nation éclatée entre Europe, Iran, Empire
ottoman, Russie, Inde*

Vendredi 9 mars de 14h15 à 16h00
*Les marchands arméniens de la Nouvelle Djoulfa à
la conquête de la Méditerranée, de l'Océan indien
et de la Mer de Chine*

Vendredi 23 mars de 14h15 à 16h00
*Les origines du mouvement arménien de libération
nationale, entre attentes européennes et
«messianisme» russe*

Renseignements: valentina.calzolari@unige.ch
<http://www.unige.ch/lettres/meslo/armenien/index.html>

RENDEZ-VOUS

Tous les mercredis: de 10h à 16h15, l'Ecole Topalian dans les locaux de la Fondation Topalian (à côté de l'Eglise, 64, route de Troinex). Ouvert à tous les enfants de 4 à 14 ans, débutants ou avancés. Le repas de midi et le goûter sont servis sur place.

Tous les mercredis: de 16h30 à 17h30, cours d'arménien pour adolescents, organisés par la Fondation Topalian. Renseignements auprès de Nevrik Azadian au 079 827 54 43.

Tous les mercredis de l'année scolaire genevoise: Cours de danse au Centre Arménien de Genève à Troinex. 16h15 à 16h45 pour les enfants de 5 à 8 ans, 16h45 à 18h30 pour les 9 à 14 ans, 18h30 à 21h15 à partir de 15 ans et jeunes adultes. Renseignements auprès de Mme Christine Sedef au 079 758 11 36.

Tous les vendredis: de 15h00 à 19h00, la bibliothèque et le kiosque du Centre Arménien sont ouverts au public.

**Գերմանական Չուիցերիոյ եւ
Նեոշաթելի եկեղեցական
Արարողութեանց Ժամանակացոյց**

**Messes arméniennes en
Suisse alémanique et à Neuchâtel**

Թուական Date	Ժամ Heure	Վայր Lieu	Հասցե Adresse
15.01.2012	15 00	Eglise St. Pierre de Cornaux	2087 Cornaux NE
22.01.2012	13 00	Kath. Kirche Nussbaumen	5415 Baden AG
05.02.2012	11 00	Kath. Kirche Bernrain	8280 Kreuzlingen TG
12.02.2012	13 00	Röm. Kath. Kirche	8600 Dübendorf ZH
19.02.2012	15 00	Eglise St. Pierre de Cornaux	2087 Cornaux NE
26.02.2012	14 00	Röm. Kath. Kirche	9424 Rheineck SG
04.03.2012	11 00	Kath. Kirche Bernrain	8280 Kreuzlingen TG
11.03.2012	10 00	Wasserkirche	8001 Zürich ZH
18.03.2012	15 00	Eglise St. Pierre de Cornaux	2087 Cornaux NE
25.03.2012	14 00	St. Maria Kath. Kirche	8200 Schaffhausen SH
01.04.2012	13 00	Kath. Kirche Nussbaumen	5415 Baden AG

Pfr. Shnork Tchekidjian Tel & Fax: 044/840 28 24
E-mail: dershnork@hispeed.ch

IMPORTANT!

Demier délai pour recevoir des articles et communications à publier dans notre prochain numéro: **15 février 2012**. En cas de retard, veuillez prendre contact avec la rédaction **AVANT** cette date.

Les voyages de KASA en 2012

17-28 mai

L'Arménie en fleurs 2700 CHF

22 juin-1er juillet

Armenia sacra (en italien) 2400 CHF

2- 16 juillet

Nord Arménie, Géorgie, Est Turquie 3500 CHF

9-23 juillet

Arménie et Karabagh 3300 CHF

20 octobre KASA fête ses 15 ans à Erévan!11-22 octobre - Arménie insolite

Centre-Sud, randonnée (1), B&B 2500 CHF

8-21 octobre - L'Arménie des franges

Nord Arménie - Géorgie 3300 CHF

17-28 octobre - Les ors de l'Arménie

Arménie classique 2700 CHF

Les prix (minimum 8 pers.) incluent avion, visa(s), ch. double hôtels***, transports, pension complète en province, ½ pension à Erévan, entrées, guide local professionnel.

Et pour les marcheurs, de niveau 1 (facile) à 3 (difficile) sans avion, combinable avec séjour, hébergement en camping ou B&B

30 juillet - 6 août**Géorgie, alpinisme, Kazbeghi (3) 1500 CHF**29 août - 2 septembre**Aragatz, circuit pédestre (2) 1200 CHF****En tout temps nos formules à la carte**

- **B&B à Erévan** (central, standards européens), Gumri et dans les régions
- **Individuels ou petits groupes**, possibilité de logement chez l'habitant, rencontres avec des acteurs du développement local.
- Arrangements et prix spéciaux pour **grands groupes** (+ de 20 pers.).
- **Randonnées pédestres, tous niveaux** (guides locaux bien formés) :
Aragatz, région de Chirak, Géorgie...
- **Aux frontières de l'Arménie:**
- Nord Arménie, Géorgie et / ou Est Turquie
- Sud Arménie et Nord Iran

Circuits en petits groupes, alliant culture et découverte de la réalité vive du pays.

Guides français, allemand, italien, anglais, formés par KASA, compétents et attentifs.

Tous bénéfiques en faveur des projets de développement de KASA en Arménie.

Informations: Kasa@kasa.am
ou site www.kasarmenia.org

**Week-end arménien d'hiver
à Saas-Grund (VS) - 4-5 février 2012**

Arrivée : 3 février dès 12h

Départ : 5 janvier, fin d'après-midi

Activités: projection de film, discussions, chant, danse, jeux divers

Possibilités: ski, snowboard, raquette à neige, randonnées, patinoire, bowling, tennis, badminton, sauna

Hébergement : Hôtel *Azalea*, au centre du village, à quelques mètres de la station de ski Kreuzboden-Hohsaas.

Pour plus d'information : www.sevak-association.org

Soirée culturelle

organisée par Sevak Association

Mercredi 22 février à 19h00

Zentrum5, Flurstrasse 26b, 3014 Berne

(Tel. 031 333 26 20 | info@zentrum5.ch)

Arménie: Un voyage au pays de l'Ararat
Lecture (en allemand et en arménien)
par Ed. Moreno Piccolotto & Sarkis Shahinian

Animation musicale: Komitas
par Shant Eskenian (académie de musique de Bâle)

Exposition de caricatures peintes à deux mains et à l'huile par Agnes Avagyan

Pour plus d'information : www.sevak-association.org

CONCERT

**Mercredi, 25 janvier 2012 à 20h30
Cathédrale de Lausanne**

Direction: Luc Baghdassarlian

Orchestre de Chambre de Lausanne
Chœur Symphonique de Vevey

F. Mendelssohn – Psaumes 114 et 115
F. Schubert – Messe en Lab majeur n°5

ԱՐԶԱԳԱՆԳ

ARTZAKANK

Case postale 153 - 1211 Petit-Saconnex 19

Responsable de la publication:

Maral Simsar-Tonbazian

Tél: 022 700 36 85

Courriel: artzakank@worldcom.ch**PREMAT S.A.****IMPORT - EXPORT**

9, RUE DES ALPES
TEL. 022 731 69 35
CH - 1201 GENEVE

ARATOURS Travel Services
Tél: +41 26 322 7777
Fax: +41 26 322 7767
E-mail: info@aratours.ch
Web: www.aratours.ch

ARMENIE - Voyages culturels
- Randonnée de montagne
- Appartements à Erévan
- Service de transport
- Billets d'avion
- Service de traduction

Հոփդերահայ Միություն Union Arménienne de Suisse

Vartaped Komitas « La vie et l'œuvre »

Samedi 26 novembre 2011, dans le cadre de ses désormais traditionnelles soirées «UAS 8 à 10», l'Union Arménienne de Suisse a pu profiter de la présence de Monsieur **Garegin Chugaszyan** pour organiser une conférence consacrée à la vie et l'œuvre de Vartaped Komitas.

Intellectuel renommé, Monsieur Chugaszyan est fondateur et le directeur exécutif d'ITF (Information Technologies Foundation), fondation spécialisée dans le développement de produits multimédia pour le développement de l'éducation.

L'œuvre multimédia présentée lors de cette soirée était consacrée à Komitas Vartaped et représentait une vraie encyclopédie d'une valeur inestimable réunissant plus de 450 photographies, des textes inédits, une centaine de clips vidéo ainsi que 550 œuvres musicales du compositeur.

Il est important de rappeler que Monsieur Chugaszyan a également été récompensé par "World Summit Award" pour ces deux autres œuvres multimédias sur le Génocide Arménien et Aram Khatchaturian.

Environ cinquante personnes étaient présentes et ont pu profiter de cette présentation. La soirée s'est terminée autour d'une verrée qui a permis de continuer la discussion.

Quelques exemplaires des ces œuvres extraordinaires : Komitas «La vie et l'œuvre», «Génocide Arménien» et «Aram Khatchaturian» sont encore disponibles et peuvent être obtenus au prix de CHF 50.- le CD-ROM, en écrivant à: info@uasdirect.com

Comité de l'Union Arménienne de Suisse

Vœux du comité de l'Union Arménienne de Suisse

Encore une année derrière nous! Chers membres, chers amis, chers compatriotes, le comité de l'Union Arménienne de Suisse vous souhaite une très bonne année 2012, pleine de projets, de rencontres et de belles surprises!

Que cette nouvelle année puisse apporter à toutes et à tous beaucoup de bonheur, de santé, de l'entente et de sérénité.

Comité de l'Union Arménienne de Suisse

10e Tournoi Européen Intercommunautaire SOFIA 2012

La 10e édition des Jeux Européens Intercommunautaires Arméniens auront lieu cette année pour la première fois à Sofia en Bulgarie du 6 au 9 avril 2012. Ils seront organisés par AGBU-SOFIA.

Ce tournoi initié il y plus de 20 ans par l'Union Arménienne de Suisse est devenu désormais la plateforme favorite de rencontre inter-jeunesse arménienne de l'Europe.

Venez passer votre weekend de Pâques à Sofia à encourager notre jeunesse.

Les disciplines sportives du tournoi sont les suivantes: Basketball (équipes féminine et masculine), football en salle (équipes féminine et masculine), volleyball (mixte-filles et garçons) et tennis de table (filles et garçons), échecs, badminton, backgammon (filles et garçons).

Les personnes intéressées sont priées de contacter l'UAS avant le 15 janvier 2012 en écrivant à info@uasdirect.com (pour la formation des équipes).

Activités de l'Union Arménienne de Suisse

Quelques événements à marquer dans vos agendas. Des informations supplémentaires concernant les dates exactes vous parviendront ultérieurement:

- **Janvier 2012:** ⇨ Soirée de rencontre au centre
- **Février 2012:** ⇨ Concert du groupe Spitak-Festival Antigal coproduit par la fondation Topalian, ⇨ Bareguendan
- **Mars 2012:** ⇨ Soirée café-théâtre, ⇨ UAS 8 à 10